

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Батюка Олега Володимировича – на дисертацію Чолака Віталія Дмитровича «Адміністративно-правове регулювання забезпечення публічної безпеки та порядку на деокупованих територіях», подану на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 Право

Ступінь актуальності обраної теми дисертації. Актуальність дисертаційного дослідження визначається необхідністю наукового осмислення новітніх процесів трансформації адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку в умовах відновлення державного суверенітету України над деокупованими територіями. Повномасштабна збройна агресія російської федерації спричинила виникнення якісно нових суспільних відносин, які не можуть бути повною мірою врегульовані за допомогою традиційних підходів до організації правоохоронної діяльності та функціонування механізмів публічного управління.

Деокуповані території являють собою особливий простір реалізації публічної влади, у межах якого поєднуються завдання відновлення конституційного правопорядку, забезпечення безпеки населення, нейтралізації наслідків окупаційного режиму, відновлення діяльності державних інституцій та формування умов для подальшої реінтеграції територій у загальнодержавний правовий простір. Така багатокомпонентність об'єкта правового впливу обумовлює необхідність перегляду усталених доктринальних підходів до розуміння змісту, форм та методів забезпечення публічної безпеки і порядку.

Особливої наукової уваги потребує той факт, що процес формування нормативно-правової основи діяльності суб'єктів забезпечення публічної безпеки на деокупованих територіях відбувається фрагментарно та характеризується значною кількістю міжгалузевих регуляторних зв'язків. Це актуалізує потребу у комплексному адміністративно-правовому аналізі відповідного масиву нормативно-правових актів, визначенні місця та ролі

суб'єктів публічної адміністрації у зазначеній сфері, а також розробленні концептуальних засад удосконалення механізму адміністративно-правового регулювання.

У зв'язку з цим дисертаційне дослідження В.Д. Чолака спрямоване на вирішення важливого наукового завдання, що полягає у формуванні цілісної концепції адміністративно-правового регулювання забезпечення публічної безпеки та порядку на деокупованих територіях України, а відтак характеризується належним рівнем актуальності, теоретичної значущості та практичної цінності.

Мета дисертаційного дослідження полягає у тому, щоб здійснити комплексний аналіз адміністративно-правового регулювання забезпечення публічної безпеки та порядку на деокупованих територіях та напрацювання пропозицій з удосконалення такого регулювання в Україні.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз змісту дисертаційної роботи дає підстави стверджувати, що дослідження відповідає основним вимогам, які висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Робота характеризується внутрішньою цілісністю, належним рівнем наукової організації матеріалу, логічною послідовністю викладу та взаємоузгодженістю всіх структурних елементів. У дисертації простежується чітка методологічна позиція автора, здійснено критичне осмислення наукових підходів до досліджуваної проблематики, забезпечено достатній рівень теоретичного та емпіричного обґрунтування сформульованих положень, а результати дослідження пройшли належну апробацію.

Побудова дисертаційної роботи характеризується належним рівнем наукової логіки та внутрішньої узгодженості, а її структура є підпорядкованою досягненню поставленої мети, реалізації визначених завдань дослідження та забезпеченню комплексного розкриття предмета

наукового пошуку. Послідовність викладу матеріалу свідчить про системний підхід автора до дослідження проблем адміністративно-правового регулювання забезпечення публічної безпеки та порядку на деокупованих територіях.

Структурні елементи дисертації перебувають у тісному логічному взаємозв'язку та утворюють цілісну концепцію дослідження. Кожний наступний розділ органічно продовжує та поглиблює результати попереднього, що забезпечує послідовний перехід від теоретико-методологічних положень до аналізу особливостей правового регулювання, діяльності суб'єктів забезпечення публічної безпеки та порядку, а також формулювання пропозицій щодо вдосконалення відповідного адміністративно-правового механізму.

Позитивної оцінки заслуговує те, що автору вдалося забезпечити збалансоване поєднання теоретичних, нормативно-правових та прикладних аспектів досліджуваної проблематики. Зміст окремих розділів і підрозділів відповідає їх назві, не містить суттєвих логічних суперечностей чи змістовних дублювань, а сформульовані висновки є закономірним результатом проведеного дослідження та узгоджуються з його загальною концепцією.

У цілому структура дисертації є науково обґрунтованою, логічно виваженою та такою, що повною мірою сприяє досягненню поставленої мети й вирішенню завдань дослідження.

Сформульовані автором наукові положення, висновки та практичні рекомендації є достатньо аргументованими і переконливими. Їх достовірність забезпечується використанням широкого кола нормативно-правових джерел, ґрунтовним опрацюванням наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, аналізом статистичних матеріалів та практики функціонування суб'єктів забезпечення публічної безпеки і порядку. Це дозволило автору сформулювати належну доказову базу та здійснити низку

змістовних наукових узагальнень.

Окремо слід відзначити належний рівень апробації результатів дослідження та їх висвітлення у наукових публікаціях автора. Основні положення, висновки та рекомендації дисертації знайшли відображення у 9 наукових працях, серед яких 4 статті, опубліковані у фахових наукових виданнях України, та 5 тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Про належний рівень апробації результатів дослідження свідчить їх представлення у межах низки науково-комунікативних заходів різного рівня, де автор мав можливість отримати фахову оцінку та обговорити окремі положення роботи з представниками наукової спільноти, а саме: XI міжнародній науково-практичній конференції «Стан та перспективи розвитку адміністративного права України» (м. Одеса, 24 жовтня 2024 р.); III всеукраїнській науковій конференції «Державно-правові заходи формування безпекового середовища в Україні: сучасні виклики: матеріали» (м. Одеса, 18 грудня 2024 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Кримінальний аналіз і кібербезпека: об'єднання зусиль для нових викликів» (м. Одеса, 23 травня 2025 р.); XVII міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави» (м. Одеса, 07 жовтня 2025 р.); XII міжнародній науково-практичній конференції «Стан та перспективи розвитку адміністративного права України» (м. Одеса, 24 жовтня 2025 р.).

Такий обсяг публікацій свідчить про достатній рівень апробації отриманих результатів у науковому середовищі, а також підтверджує послідовність і системність наукового пошуку дисертанта.

У цілому дисертація вирізняється належним теоретичним та методологічним рівнем. На позитивну оцінку заслуговує прагнення автора до концептуалізації досліджуваних явищ через розроблення авторських дефініцій, класифікаційних підходів та систематизацію наукових поглядів. Завдяки цьому дисертанту вдалося сформулювати та аргументовано

обґрунтувати власне бачення низки дискусійних питань адміністративно-правового регулювання забезпечення публічної безпеки та порядку на деокупованих територіях.

Автором використано комплекс загальнонаукових і спеціально-юридичних методів наукового пізнання, що відповідають меті, завданням та предмету дослідження. Зокрема, застосовано діалектичний метод, системний та системно-структурний методи, логіко-нормативний (формально-юридичний) метод, порівняльно-правовий метод, статистичний метод, а також метод моделювання та структурно-функціональний підхід. Використання зазначених методів дозволило комплексно дослідити адміністративно-правове регулювання забезпечення публічної безпеки та порядку на деокупованих територіях, проаналізувати систему нормативно-правового забезпечення, визначити коло суб'єктів відповідної діяльності, охарактеризувати форми та методи їх функціонування, а також сформулювати пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства та правозастосовної практики.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексним дослідженням особливостей адміністративно-правового регулювання забезпечення публічної безпеки та порядку на деокупованих територіях. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем.

До найбільш вагомих наукових результатів дисертації слід віднести запропоноване автором бачення та змістовне наповнення низки ключових категорій дослідження. Зокрема, сформульовано авторські дефініції понять «правове регулювання забезпечення публічної безпеки та порядку на деокупованих територіях», «суб'єкти забезпечення публічної безпеки та порядку на деокупованих територіях», «форми діяльності правоохоронних

органів щодо забезпечення публічної безпеки та порядку на деокупованих територіях», «методи діяльності правоохоронних органів щодо забезпечення публічної безпеки та порядку на деокупованих територіях» що сприяє уточненню понятійно-категоріального апарату адміністративно-правового забезпечення публічної безпеки та порядку в умовах деокупації територій.

Також подальшого розвитку набула систематизація загроз публічній безпеці та порядку на деокупованих територіях шляхом їх групування та наукового обґрунтування з урахуванням особливостей післякупаційного середовища. До таких загроз автор обґрунтовано відносить активізацію загальнокримінальної та організованої злочинності в умовах інституційного вакууму, різні форми колабораціонізму, неконтрольований обіг зброї, боєприпасів і вибухонебезпечних предметів, а також диверсійно-розвідувальну діяльність агресора із застосуванням сучасних засобів ураження. Запропонований підхід дозволяє розглядати зазначені загрози як взаємопов'язані елементи єдиної системи безпекових ризиків деокупованих територій.

Набули подальшого розвитку наукові підходи до розуміння форм і методів діяльності публічної адміністрації та правоохоронних органів в умовах деокупованих територій, зокрема в частині обґрунтування комплексного застосування правових та організаційних форм діяльності як взаємопов'язаних інструментів забезпечення стабілізації безпекового середовища, відновлення керованості територій та підтримання належного рівня публічного порядку в умовах післяконфліктного відновлення.

Теоретичне та практичне значення результатів дисертації. Рівень набутих здобувачем компетенцій. Аналіз змісту дисертаційної роботи дає підстави для висновку, що проведене дослідження характеризується суттєвою теоретичною та практичною цінністю. Автору вдалося комплексно розкрити проблематику адміністративно-правового регулювання забезпечення публічної безпеки та порядку на деокупованих територіях,

сформувавши цілісне наукове бачення досліджуваного явища. Сукупність сформульованих теоретичних положень, наукових висновків і практичних рекомендацій дозволяє говорити про створення завершеної концептуальної моделі адміністративно-правового регулювання у зазначеній сфері.

Здобувач набув необхідні теоретичні знання, уміння, навички та компетентності, визначені стандартом вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня зі спеціальності 081 Право.

Практична цінність результатів дисертаційного дослідження полягає у можливості їх використання в різних напрямках юридичної та наукової діяльності. Зокрема, результати роботи можуть бути впроваджені у науково-дослідній роботі як теоретико-методологічне підґрунтя для подальшого вивчення проблем адміністративно-правового регулювання забезпечення публічної безпеки та порядку на деокупованих територіях (акт впровадження від 03.04.2026 р.); у правотворчій діяльності – під час удосконалення нормативно-правових актів, що регламентують правові засади забезпечення публічної безпеки та порядку на деокупованих територіях; у правозастосовчій діяльності – з метою підвищення ефективності адміністративної діяльності суб'єктів забезпечення публічної безпеки та порядку на деокупованих територіях (акт впровадження від 30.03.2026 р.); у навчальному процесі – при розробленні навчально-методичних матеріалів та викладанні дисциплін «Поліцейська діяльність» і «Актуальні проблеми поліцейської діяльності» (акт впровадження від 02.04.2026 р.).

Дотримання принципів академічної доброчесності. Дисертаційне дослідження виконано автором самостійно, сформульовані в ньому положення, висновки та пропозиції обґрунтовані на основі особистих досліджень і практичної діяльності здобувача. При використанні для аргументації власних положень і висновків напрацьовань інших учених обов'язково робились посилання.

Дискусійні положення та зауваження.

Позитивно оцінюючи загальний науковий рівень дисертаційної роботи, її теоретичне та практичне значення, вважаю за необхідне звернути увагу на окремі положення дослідження, які мають дискусійний характер і можуть слугувати предметом подальшої наукової дискусії.

1. У підрозділі 1.1 дисертації, присвяченому дослідженню поняття «деокупована територія», автором здійснено ґрунтовний аналіз положень національного законодавства України та наукових підходів до розуміння зазначеної категорії. Разом із тим вважаю, що аргументація окремих висновків могла б бути посилена шляхом ширшого залучення порівняльно-правового матеріалу та досвіду держав, які у різні історичні періоди стикалися з проблемами відновлення державного суверенітету над територіями після окупації або збройного конфлікту. Зокрема, додатковий науковий інтерес могли б становити підходи до визначення правового статусу звільнених територій, особливостей функціонування органів публічної влади та забезпечення безпеки населення в окремих зарубіжних юрисдикціях. Це дозволило б не лише розширити компаративний аспект дослідження, але й більш ґрунтовно обґрунтувати запропоновану автором дефініцію поняття «деокупована територія» та окреслити перспективи імплементації окремих зарубіжних практик в українське законодавство.

2. Безперечною науковою цінністю характеризується запропонована автором трирівнева класифікація суб'єктів забезпечення публічної безпеки та порядку на деокупованих територіях, відповідно до якої виділено макро-, мезо- та мікрорівні функціонування системи безпеки (стор. 107). Водночас наведена класифікаційна модель потребує додаткового обґрунтування критеріїв, покладених в основу віднесення конкретних суб'єктів до відповідного рівня. Зокрема, із тексту роботи не повною мірою зрозуміло, чи визначальним критерієм є обсяг владних повноважень, характер виконуваних функцій, територіальний масштаб діяльності, місце суб'єкта у системі публічного управління або ж сукупність зазначених чинників. Крім того,

окремі суб'єкти, насамперед органи місцевого самоврядування, військові адміністрації та правоохоронні органи, фактично реалізують повноваження одночасно на кількох рівнях управлінського впливу, що певною мірою ускладнює їх однозначне віднесення до конкретної класифікаційної групи. У зв'язку із цим доцільним видається уточнення методологічних засад запропонованої класифікації та більш детальне обґрунтування її внутрішньої логіки.

3. У запропонованій автором класифікації суб'єктів забезпечення публічної безпеки та порядку до суб'єктів мікрорівня віднесено місцеві медіа (стор. 127). Водночас таке рішення потребує додаткового обґрунтування, оскільки з тексту роботи не повною мірою зрозуміло, за якими критеріями місцеві медіа включено до системи суб'єктів забезпечення публічної безпеки та порядку. На мою думку, доцільно було б більш детально розкрити їх роль у безпекових процесах та визначити місце серед інших учасників відповідних правовідносин.

Наведені зауваження та дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, а лише підтверджують складний і багатоаспектний характер досліджуваної проблематики та новаторський підхід автора до її наукового осмислення.

Викладене дозволяє зробити **висновок**: дисертаційне дослідження «Адміністративно-правове регулювання забезпечення публічної безпеки та порядку на деокупованих територіях» є завершеною працею, містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які виконують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 08 Право, відповідає вимогам спеціальності 081 Право, Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12 січня

2017 р. № 40, а також вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а його автор – Чолак Віталій Дмитрович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 Право.

Офіційний опонент:
провідний науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії будівництва
та оперативного застосування
Національної академії
Національної гвардії України,
доктор юридичних наук, професор

Олег БАТЮК